

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2020, sen. zn. 29 NSČR 100/2019, ECLI:CZ:NS:2020:29.NSČR.100.2019.1

Číslo: 38/2021

Právní věta: Zvláštním právním předpisem ve smyslu ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona se rozumí zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Jestliže poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu bylo u dlužníka delší 1 roku, postupuje insolvenční soud při zkoumání přípustnosti reorganizace pro účely určení celkového ročního úhrnu čistého obratu dlužníka podle ustanovení § 1d odst. 2 zákona o účetnictví.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.09.2020

Spisová značka: 29 NSCR 100/2019

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Reorganizace, Účetnictví

Předpisy: § 1d odst. 2 předpisu č. 563/1991Sb.
§ 316 odst. 4 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 6. 2019.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 7. 5. 2019, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) mimo jiné:

1/ Zamítl návrh dlužníka (E. spol. s r. o.) na povolení reorganizace (bod I. výroku).

2/ Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud - vycházejí z ustanovení § 316 odst. 2 až 6 a § 318 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), jakož i z ustanovení § 1d odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví - dospěl k následujícím závěrům:

3. Dlužník není právnickou osobou v likvidaci, obchodníkem s cennými papíry, ani osobou oprávněnou k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu. Jde o podnikatele, který provozuje podnik, a který po zahájení insolvenčního řízení k insolvenčnímu návrhu

věřitelů včas (ve lhůtě dle § 318 odst. 1 insolvenčního zákona) podal návrh na povolení reorganizace.

4. Dlužník není osobou, u které reorganizace ze zákona není přípustná (§ 316 odst. 3 insolvenčního zákona), nespĺňuje však podmínku potřebného počtu zaměstnanců v pracovním poměru ani podmínku ročního obratu (§ 316 odst. 4 insolvenčního zákona).

5. Dlužník doplnil návrh na povolení reorganizace tak, že podmínku obratu splňuje, jelikož roční úhrn jeho čistého obratu činil 82.722.000 Kč. Poslední účetní období však trvalo 21 měsíců (od 1. 1. 2017 do 30. 9. 2018). Po přepočítání ve smyslu § 1d odst. 2 zákona o účetnictví tak představuje roční úhrn čistého obratu dlužníka za poslední účetní období (po zaokrouhlení) pouze 47.270.000 Kč.

6. Tomu, aby reorganizace byla i tak povolena, pak brání, že dlužník s reorganizačním plánem nepředložil souhlasy potřebné většiny svých zajištěných i nezajištěných věřitelů. Reorganizace dlužníka se tak stala definitivně nepřipustnou; srov. též „rozhodnutí“ (správně jde o usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. [29 NSČR 30/2010](#), uveřejněné pod číslem 96/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 96/2011“) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

7. K odvolání dlužníka Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 21. 6. 2019, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodech I. a II. výroku.

8. Odvolací soud - vycházejí z ustanovení § 7 a § 316 insolvenčního zákona a z ustanovení § 1d odst. 2 zákona o účetnictví - dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

9. V projednávané věci není sporu o tom, že přípustnost reorganizace nevyklučuje ustanovení § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, ani o tom, že dlužník nespĺňuje kvantitativní podmínku přípustnosti reorganizace spočívající v předepsaném minimálním počtu zaměstnanců v pracovním poměru (nejméně 50). Dlužník však argumentuje ve prospěch závěru, že splňuje druhou z alternativních podmínek přípustnosti reorganizace (ve smyslu § 316 odst. 4 insolvenčního zákona) danou dostatečným (alespoň ve výši 50.000.000 Kč), celkovým ročním úhrnem jeho čistého obratu.

10. Ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona odkazuje (v poznámce pod čarou č. 46) na zákon o účetnictví. Poznámky pod čarou či vysvětlivky nejsou normativní, přesněji závaznou, součástí pravidla chování. Srov. „rozhodnutí“ Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2000, „sen. zn.“ [I. ÚS 22/99](#) [správně jde o „nález“ Ústavního soudu „sp. zn.“ [I. ÚS 22/99](#), uveřejněný pod číslem 14/2000 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu], jakož i „rozhodnutí“ Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1999, „sen. zn.“ [II. ÚS 485/98](#) (správně jde o „nález“ Ústavního soudu „sp. zn.“ [II. ÚS 485/98](#), uveřejněný pod číslem 173/1999 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). V posléze označeném nálezu Ústavní soud vyložil, že text poznámky pod čarou proto nemůže odůvodnit rozšiřující výklad, popřípadě restriktivní výklad, v případě zcela jednoznačně formulovaných pojmů.

11. Při výkladu pojmu „celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu“ nemá odvolací soud důvod odchýlit se od právního názoru insolvenčního soudu, jenž aplikoval § 1d zákona o účetnictví. I při vědomí, že poznámka pod čarou nemá normativní povahu, odvolací soud zdůrazňuje, že zákonodárce při formulaci zkoumané podmínky jednoznačně stanovil, že období, dle kterého se naplnění této podmínky posuzuje, činí 1 rok (srov. užití slova „roční“). Dle „důvodové zprávy“ [zjevně je míněna důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120); dále jen „důvodová zpráva“] mají obě kvantitativní kritéria dle § 316 odst. 4 insolvenčního zákona za cíl omezit uplatnění tohoto institutu na subjekty, u kterých lze - i s

přihlednutím k zahraničním zkušenostem - nejspíše očekávat zdárný průběh reorganizace.

12. Vzhledem k takto vymezenému důvodu a legálnímu zakotvení období, ze kterého je toto kvantitativní kritérium určeno, je možné tento odkaz (rozuměj poznámku pod čarou č. 46) použít i při teleologickém výkladu úmyslu zákonodárce, a to při respektování omezení plynoucího z nálezu Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 485/98](#). Takovým výkladem lze dovodit, že úmyslem zákonodárce bylo vyloučit z režimu § 316 odst. 4 insolvenčního zákona hospodářsky menší subjekty, u kterých je nižší míra pravděpodobnosti úspěšnosti procesu reorganizace. Gramatický i teleologický výklad posuzované podmínky tedy vede k aplikaci § 1d zákona o účetnictví, a tedy k nutnosti přepočítat čistý obrat za účetní období odlišné od 1 roku na čistý obrat roční. Dlužníkem prosazovaný výklad (dle kterého je možné vycházet i z období delšího 1 roku), nelze přijmout, neboť každou výjimku je třeba vykládat restriktivně. Srov. např. „rozhodnutí“ Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. [I. ÚS 1253/14](#) (správně jde o „nález“ Ústavního soudu uveřejněný pod číslem 220/2015 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), nebo „rozhodnutí“ (správně jde o „usnesení“) Ústavního soudu ze dne 14. 5. 2012, sp. zn. [IV. ÚS 1183/12](#).

13. Odvolací soud tudíž uzavírá (shodně s insolvenčním soudem), že dlužník nesplňuje ani jednu z kvantitativních podmínek formulovaných v § 316 odst. 4 insolvenčního zákona.

14. Insolvenční soud též správně uzavřel, že dlužník neprosadil ani tzv. předjednanou reorganizaci, jelikož s reorganizačním plánem nepředložil potřebné souhlasy zajištěných a nezajištěných věřitelů.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

15. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky (výkladu pojmu „obratu“ v insolvenčním zákoně), která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

16. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel především klade důraz na závěr, že poznámky pod čarou nemají normativní povahu, a současně poukazuje na to, že pojem „obrat“ je v současné právní úpravě definován v několika právních předpisech; v § 1d zákona o účetnictví, v zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v § 11 odst. 3 zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, a v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákoně o ochraně hospodářské soutěže).

17. Podle dovolatele lze při výkladu § 316 odst. 4 insolvenčního zákona vyjít i z období delšího 1 roku, neboť insolvenční zákon neobsahuje žádné ustanovení, které by upravovalo moderaci celkového ročního úhrnu obratu dlužníka. Omezující podmínku ročního obratu neobsahuje žádný jiný zákon. Omezení dané insolvenčním zákonem, potažmo zákonem o účetnictví, má dovolatel za diskriminační ve vztahu k subjektům, jejichž obrat je sice nižší, než vyžaduje § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, kteří ale mají i tak zájem na řešení své situace reorganizací.

18. Dovolatel míní, že když „téměř“ splnil podmínky týkající se výše obratu (ve smyslu výkladu podaného soudy), měl insolvenční soud vyložit pojem čistého obratu v jeho prospěch a reorganizaci povolit. Oběma soudům pak vytýká, že užily nejprísnejší možný předpis (zákon o účetnictví), čímž mu znemožnily řešit úpadek pro věřitele nejvýhodnějším způsobem (reorganizací).

III. Přípustnost dovolání

19. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

20. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV. Důvodnost dovolání

21. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právní otázky vymezené dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

22. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

23. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

24. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a zákona o účetnictví:

Přípustnost reorganizace § 316 (insolvenčního zákona, včetně poznámky pod čarou)

(1) Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníka podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

(2) Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku.

(3) Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu.

(4) Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka podle zvláštního právního předpisu⁴⁶) za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno.

(5) Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných

věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije.

(6) Jde-li o insolvenční návrh věřitele a dlužník před rozhodnutím o úpadku požádá o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu podle odstavce 5, insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku prodlouží tuto lhůtu nejdéle o 30 dnů.

46) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

§ 1d (zákona o účetnictví) Vymezení některých pojmů

(...)

(2) Ročním úhrnem čistého obrátu se pro účely tohoto zákona rozumí výše výnosů snížená o prodejní slevy, dělená počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobená 12.

(...)

§ 3 (zákona o účetnictví)

(1) Účetní jednotky účtují podvojnými zápisy o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí (dále jen „účetní období“); není-li možno tuto zásadu dodržet, mohou účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti. V účetním období účetní jednotky účtují o uvedených skutečnostech v souladu s účetními metodami (§ 4 odst. 8); přitom o veškerých nákladech a výnosech účtují bez ohledu na okamžik jejich zaplacení nebo přijetí.

(2) Účetním obdobím je nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců, není-li dále stanoveno jinak. Účetní období se buď shoduje s kalendářním rokem, nebo je hospodářským rokem. Hospodářským rokem je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden. Účetní období bezprostředně předcházející změně účetního období může být kratší nebo i delší než uvedených dvanáct měsíců.

(...)

25. V této podobě (pro věc rozhodné) platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona a zákona o účetnictví již v době zahájení insolvenčního řízení a později nedoznala změn.

26. Již na tomto místě pak Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st.-1/96](#), uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody), a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti

(umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

27. Ve zvláštní části důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu [K § 316 (Díl 1: Přípustnost reorganizace)] se uvádí, že: „Reorganizace není obecným způsobem řešení úpadku. Ve smyslu § 316 návrhu je přípustná jen tehdy, je-li dlužník podnikatelem a není v likvidaci nebo nejde-li o obchodníka s cennými papíry anebo o osobu oprávněnou k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu. Zda jde o osobu právnickou nebo fyzickou, není relevantní. Toto omezení vyplývá z toho, že reorganizace jako způsob řešení úpadku se vždy týká podniku.“ Tamtéž je vysvětleno, že: „Dalším omezením přístupu k tomuto institutu pro dlužníky – podnikatele je kvantitativní kritérium obsažené v § 316 odst. 4 (nedosahuje-li výše ročního obratu dlužníka za poslední účetní období 100 miliónů Kč nebo zaměstnává-li dlužník v hlavním pracovním poměru méně než 100 zaměstnanců). Takto nastavené kritérium má za cíl omezit uplatnění tohoto institutu na subjekty, u kterých lze – i s přihlédnutím k zahraničním zkušenostem – nejspíše očekávat zdárný průběh reorganizace. Tomu, aby nešlo o nepřekročitelnou bariéru pro podnikatele, kterým by uvedená formální hlediska mohla v reorganizaci zabránit, ač na ni jsou dobře připraveni, odpovídá ustanovení § 316 odst. 5 návrhu, jež podmínku stanovenou odstavcem 4 dovoluje překonat souhlasem odpovídajícího počtu věřitelů s již připraveným reorganizačním plánem podnikatele.“

28. K výše citovaným pasážím důvodové zprávy budiž dodáno, že se vztahovaly ke zčásti odlišnému textu zákona (než je text citovaný v odstavci [24] výše). Návrh § 316 odst. 4 insolvenčního zákona zněl (včetně čísla poznámky pod čarou) takto:

§ 316

(...)

(4) Reorganizace není též přípustná, jestliže celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu⁴²⁾ za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu nedosáhl alespoň částku 100 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník méně než 100 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru.

(...)

29. Číslo poznámky pod čarou přitom bylo ve vládním návrhu uvedeno chybně, jelikož poznámka pod čarou č. 42), použitá poprvé v § 284 odst. 1 osnovy, se pojila s odkazem na § 8 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě. Správně mělo jít o poznámku pod čarou č. 44), použitou poprvé v § 314 písm. b/ osnovy a odkazující na zákon o účetnictví. Ve výše označené podobě se pak text § 316 odst. 4 osnovy stal textem insolvenčního zákona přijatého dne 30. 3. 2006 s tou úpravou, že při zohlednění dalších poznámek pod čarou již obsahoval poznámku pod čarou č. 46) odkazující na zákon o účetnictví. Takto předmětné ustanovení platilo do 31. 12. 2007, leč v této podobě nikdy nevstoupilo v účinnost. Pod bodem 53. článku I části první zákona č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím, byl text § 316 odst. 4 insolvenčního zákona upraven (při nezměněné poznámce pod čarou) do následující podoby:

§ 316

(...)

(4) Reorganizace je přípustná, jestliže celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu⁴⁶⁾ za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň

částku 100 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno.

(...)

30. Vládní návrh pozdějšího zákona č. 296/2007 Sb. (doplňkového zákona k insolvenčnímu zákonu) projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 5. volebním období 2006 – 2010 jako tisk č. 224, přičemž k úpravám insolvenčního zákona provedeným článkem I. jeho části první se ve zvláštní části důvodové zprávy k tomuto zákonu souhrnně uvádí, že: „Navrhované změny odstraňují legislativně technické nedostatky insolvenčního zákona a možné výkladové nejasnosti. Zároveň se vypouští zmocnění k vydání vyhlášky upravující náležitosti seznamu insolvenčních správců a údajů do něj zapisovaných, způsob jeho členění a vedení a podmínky zápisu do seznamu insolvenčních správců a vyškrtnutí z něj, a to s přihlédnutím k v mezidobí přijatému zákonu o insolvenčních správcích, který tuto problematiku řeší.“ V době, kdy insolvenční zákon vstoupil (jako celek) v účinnost (1. ledna 2008), tedy ustanovení jeho § 316 odst. 4 mělo podobu citovanou výše (upravenou zákonem č. 296/2007 Sb.).

31. V době od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2013 nedoznalo ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona změn. S účinností od 1. 1. 2014, novelou provedenou zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, pak bylo upraveno do následující podoby:

§ 316

(...)

(4) Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu⁴⁶⁾ za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno.

(...)

32. Vládní návrh pozdějšího zákona č. 294/2013 Sb. projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období 2010 – 2013 jako tisk č. 929, přičemž v obecné části jeho důvodové zprávy (bod 1.3, vi. Reorganizace) se uvádí (při popisu stavu před novelou), že:

„Nekonsenzuální reorganizace přichází v úvahu jen u podnikatelů, kteří splňují kvantitativní test celkového obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu (100 miliónů Kč) nebo (alternativně) celkového počtu zaměstnanců v pracovním poměru (100). Kvantitativní brána vstupu do reorganizace měla být pojistkou především pro ty podnikatele, kterým se ani při vynaložení rozumně požadovaného úsilí mimo insolvenční řízení nepodaří pro svůj záměr reorganizovat podnik získat podporu většiny hlavních věřitelů. Veřejná konzultace ukázala a následná odborná diskuse potvrdila, že tato kritéria jsou nastavena příliš přísně a jsou tak komplikací pro podnikatele, kteří konají v dobré víře, že jsou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu, jimž se však nepodařilo přesvědčit potřebnou část věřitelů a neprojdou kvantitativním testem. Na druhou stranu slouží kvantitativní test i jako pojistka před návrhy na reorganizaci, které nemají reálné vyhlídky na úspěch. Jeho úplné zrušení by tak mohlo mít kontraproduktivní efekt na rychlost celého systému z důvodu možného nárůstu nedůvodných návrhů na povolení reorganizace. V této souvislosti je obecný zájem umožnit vstup do reorganizace i pro menší podnikatele.“

33. Zvláštní část důvodové zprávy k vládnímu návrhu tohoto zákona [K bodům 187 až 189 (§ 316)] pak vysvětluje, že požadavku vzešlému z veřejné konzultace, že proces zákonné přípustnosti reorganizace by měl být nastaven tak, aby postihoval vyšší množství dlužníků než dnes, „se vychází vstříc změnami § 316 odst. 4 insolvenčního zákona“ (tyto změny pak zákon provedl pod bodem 188. článku I., části první). Text poznámky pod čarou č. 46) zůstal opět nedotčen. K pozdějším změnám § 316 odst. 4 insolvenčního zákona již nedošlo.

34. Z výše popsaného legislativního vývoje se především podává (jak z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu, tak z důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb. je patrné), jaký byl úmysl zákonodárce při zavedení [a následném zachování, byť (s účinností od 1. 1. 2014) v nižším rozsahu] kvantitativních podmínek přípustnosti reorganizace formulovaných v § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. Stejně tak je odtud patrné (byť přímo tato změna není v důvodové zprávě rozebrána), že změna, k níž v návaznosti na kvantitativní podmínku přípustnosti reorganizace danou dostatečným obratem došlo s účinností od 1. 1. 2014, byla cílená (zamýšlená), když text bodu 188. článku I., části první, zákona č. 294/2013 Sb., jímž se v § 316 odst. 4 nahrazuje slovo „obrat“ slovy „roční úhrn čistého obratu“, částka „100 000 000 Kč“ částkou „50 000 000 Kč“ a číslo „100“ číslem „50“, obsahoval v nezměněné podobě bod 187. článku I., části první, vládního návrhu č. 294/2013 Sb. Cílená (zákonodárcem zamýšlená) proměna dikce § 316 odst. 4 insolvenčního zákona se (tedy) týkala nejen snížení nastaveného limitu obratu (ze 100 milionů Kč na 50 milionů Kč), nýbrž i toho, že tento (snížený) limit má vyjadřovat „roční“ úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu „za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu“. Do 31. 12. 2013 vyžadovalo předmětné ustanovení, aby nastavený limit (100 milionů Kč) vyjadřoval „celkový obrat“ dlužníka podle zvláštního právního předpisu „za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu;“ vyjdeme-li z toho, že oním zvláštním právním předpisem byl [ve shodě s poznámkou pod čarou č. 46)] míněn zákon o účetnictví, mohlo být „poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu“ kratší i delší 1 roku (srov. ustanovení § 3 odst. 2 poslední věty zákona o účetnictví ve znění účinném do 31. 12. 2013 i po tomto datu). S „kratším“ „posledním účetním obdobím“ přitom při výkladu § 316 odst. 4 insolvenčního zákona žádné problémy nejsou (dosáhne-li dlužník obratu 50 milionů Kč „za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu“, jež bylo kratší 1 roku, pak je zjevné, že dané kvantitativní hledisko splní i při přepočtu podle § 1d odst. 2 zákona o účetnictví).

35. Pro výsledek dovolacího řízení v dané věci zjevně není určující význam poznámky pod čarou č. 46), neboť požadavek, aby šlo o „roční úhrn čistého obratu“ zakotvuje (s účinností od 1. 1. 2014) normativně závazný text insolvenčního zákona (jeho § 316 odst. 4) a dovolatel ani nenabízí odpověď na otázku, jak by měl být spočten jeho „roční“ obrat, jestliže v situaci, kdy jeho „poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu“ bylo delší 1 roku, vyloučí aplikaci § 1d odst. 2 zákona o účetnictví. Přepočet obratu dosaženého za účetní období delší 1 roku na „roční úhrn čistého obratu“ by byl i tak nutný, přičemž návod plynoucí z § 1d odst. 2 zákona o účetnictví by byl logicky odvoditelný, i kdyby nebyl součástí textu zákona o účetnictví.

36. Nepřílehavým shledává Nejvyšší soud v daných souvislostech dovolatelův poukaz na zákonné úpravy, jež pracují s „obratem“ jinak. Dovolatelem zmíněné úpravy jsou definovány vždy jen pro účely toho kterého zákona a nemají žádné ustanovení, jež by umožňovalo přepočet tam dosaženého obratu na obrat „roční“. Kvantitativní podmínka přípustnosti reorganizace formulovaná v § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, daná dostatečným „ročním“ obratem, je logicky navázána na zákon o účetnictví, jelikož reorganizaci lze povolit pouze podnikateli (§ 316 odst. 2 insolvenčního zákona) a ten je povinen vést účetnictví, z něž lze jeho „obrat“ ověřit. Srov. v tomto ohledu v literatuře např. též dílo Richter, T.: Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, str. 472 (tam uvedená poznámka o „účetních knihách“). „Roční úhrn čistého obratu“ pak v daném kontextu není žádnou anomálií (jak naznačuje argumentace dovolatele shrnutá výše v odstavci [17]); jde o prosté

vyjádření skutečnosti, že při běžném (obvyklém) chodu věcí je (pro všechny podnikatele) účetním obdobím nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců (srov. § 3 odst. 2 větu první zákona o účetnictví). Neplatí ani tvrzení dovolatele, že omezující podmínka ročního obratu neobsahuje žádný jiný zákon (srov. opět odstavec [17] výše). Pojem „roční úhrn čistého obratu“ pro rozhodné období obsahuje např. ustanovení § 1b, § 1c a § 20 odst. 1 písm. c/ zákona o účetnictví, § 8a odst. 5 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, § 2a odst. 2 písm. a/, § 9aj odst. 1 a § 16a odst. 5 písm. b/ zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, § 3 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, a § 3 odst. 3, § 4, § 5 odst. 2 a § 6 odst. 2 zákona č. 319/2006 Sb., o některých opatřeních ke zprůhlednění finančních vztahů v oblasti veřejné podpory, a o změně zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

37. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že doslovné znění § 316 odst. 4 insolvenčního zákona nevyvolává žádné pochybnosti o tom, že kvantitativní podmínka přípustnosti reorganizace, vázaná na dosažený obrat dlužníka v „posledním účetním období předcházejícím insolvenčnímu návrhu“, se pojí s „ročním úhrnem čistého obratu“, a že takto formulovaná podmínka není v žádném rozporu se smyslem a účelem předmětného ustanovení (srov. závěry „nálezové“ judikatury v odstavci [26] výše).

38. V tom, že soudy nezohlednily (ve prospěch povolení reorganizace), že dlužník podmínky týkající se výše obratu „téměř“ splnil (srov. reprodukci dovolání v odstavci [18] výše), pak Nejvyšší soud žádnou diskriminaci dovolatele neshledává (stejně jako nemá za diskriminační ani zkoumané omezení), když předmětná úprava zachází se všemi dlužníky, kteří požadovaného obratu nedosáhnou, stejně (v souladu s legitimním účelem, pro který byla předmětná omezení zavedena) a (jak dokládají i důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu a důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.) těm dlužníkům, kteří dané kvantitativní podmínky nedosáhnou, se nabízí možnost dosáhnout reorganizace postupem podle § 316 odst. 5 a 6 insolvenčního zákona.

39. Zbývá dodat, že Nejvyšší soud ve shodě s výše citovanou „nálezovou“ judikaturou k povaze poznámek pod čarou v právním předpisu, ve své judikatuře dále ozřejmil, že je sice všeobecně uznáváno, že poznámky pod čarou nejsou součástí normativního textu, lze je však použít k jeho výkladu, jestliže dávají najevo intenci zákonodárce, podepřenou též dobovým právním kontextem; srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. [Cpjn 23/2016](#), uveřejněné pod číslem 3/2017 Sb. rozh. obč., odstavec 58., str. 69 (521). V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. [31 Cdo 1704/2016](#), uveřejněném pod číslem 6/2019 Sb. rozh. obč., pak Nejvyšší soud dodal (srov. odstavec [47] tamtéž), že poznámka pod čarou nemá normativní význam, může však představovat ve spojení s některými právními argumenty interpretační pomůcku. V návaznosti na výše řečené pak Nejvyšší soud nemá žádné pochyby o tom, že poznámka pod čarou č. 46) přílehavě identifikuje jako „zvláštní právní předpis“, o němž hovoří text § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, právě zákon o účetnictví; ke stejnému závěru (že jde o zákon o účetnictví) by vedla argumentace obsažená výše, i kdyby ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona odkaz na poznámku pod čarou neobsahovalo.

40. Jinak řečeno, „zvláštním právním předpisem“ ve smyslu ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona se rozumí zákon o účetnictví. Jestliže „poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu“ bylo u dlužníka delší 1 roku, postupuje insolvenční soud při zkoumání přípustnosti reorganizace pro účely určení „ročního úhrnu čistého obratu“ dlužníka podle ustanovení § 1d odst. 2 zákona o účetnictví.

41. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako neopodstatněného. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).